

عملیات بیت المقدس

عملیات بزرگ بیت المقدس در تاریخ دهم **اردیبهشت سال ۱۳۶۱** ش آغاز شد. رمز این عملیات «**یا علی بن ابی طالب (علیه‌السلام)**» بود.

فهرست مندرجات

- ۱ - اهمیت عملیات
- ۲ - موقعیت جغرافیایی
- ۳ - اهداف این نبرد
- ۴ - نحوه عملیات
- ۵ - عوامل پیروزی ایران
- ۶ - نتایج عملیات بیت المقدس
- ۷ - پانویس
- ۸ - منبع

اهمیت عملیات

عملیات بزرگ بیت المقدس، پس از عملیات پیروزمندانه **فتح المبین** در **فروردین** ماه آغاز شد. پس از فتح المبین نیروهای بسیاری آماده شدند، لشکرهای **سیاه** و **ارتش** به مناطق در نظر گرفته شده اعزام شدند. این برنامه، در جبهه‌های جنوب (جنوب **اهواز** و شمال **خرمشهر**) در قسمتی حدود ۵۴۰۰ کیلومتر مربع و در چند مرحله آغاز شد و تا چهارم **خرداد** ۱۳۶۱ ش ادامه یافت. مهم‌ترین هدف این عملیات، آزادسازی خرمشهر بود که به مسئله حیثیتی تبدیل شده بود و از نظر سوق الجیشی بسیار اهمیت داشت. شکستن **محاصره آبادان** در **عملیات ثامن الائمه**، آزادی بستان در **عملیات طریق القیس** و سپس عملیات فتح المبین برای آزادی قسمتی از خاک **ایران**، روحیه سربازان **اسلام** را تقویت کرده بود. انهدام **ضد انقلاب** در داخل نیز سبب آرامش داخلی **کشور**، توجه بیشتر به مناطق جنگی و نیز آسودگی خاطر رزمندگان از جریان‌های داخلی شد. [۱] اردستانی، حسین، تنبه متجاوز، ج ۳، ص ۲۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، اول، تهران، ۱۳۷۹ ش.

اوضاع منطقه به سبب پیروزی‌های ایران بسیار متشنج بود؛ زیرا **آمریکا** و سایر دولت‌های غربی آشکارا از این امر ناراحت بودند. در چنین شرایطی، عملیات بسیار پر اهمیت بیت المقدس مطرح شد. اهمیت این مطلب، به آن دلیل است که خرمشهر، استراتژیک‌ترین نقطه درگیری محسوب می‌شد؛ به گونه‌ای که گروه غالب و مسلط بر آن، برنده **جنگ** محسوب می‌شد.

موقعیت جغرافیایی

منطقه عملیاتی مزبور، شامل جنوب غربی اهواز و غرب **کارون** بود که میان چهار مانع طبیعی، محصور بود: از شمال به **رودخانه کرخه کور**، از جنوب به **رودخانه اروند**، از شرق به رودخانه کارون و از غرب به **هور الهویزه** و **شط العرب** منتهی می‌شود. اهمیت منطقه، سبب شده بود که **عراق** برای حفظ آن، بسیار مصمم باشد. هموار بودن این قسمت، امتیازی برای عراق محسوب می‌شد ولی محدودیت نیرو و وسعت منطقه، از نقاط ضعف دشمن بود. سپاه **صدام**، به دلیل همین محدودیت‌ها، قوای خود را در نقاط مهم جیفر و خرمشهر متمرکز کرده بود و در تدبیر پدافندی خود، بیش از همه به خرمشهر و **بصره** اهمیت داده بود.

اهداف این نبرد

۱. انهدام نیروهای متجاوز؛
 ۲. آزادسازی خرمشهر با توجه به اهمیت استراتژیک و سیاسی آن؛
 ۳. تهدید بصره برای وادار کردن عراق به پرداخت خسارت **جنگ**؛
 ۴. خارج کردن شهرهای **سوسنگرد**، **هویزه**، **پانگن حمید** و جاده اهواز - آبادان از برد توپخانه دشمن؛
 ۵. آزادی جاده اهواز - خرمشهر.
- [۱] ولایتی، علی اکبر، تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی، ص ۱۰۳، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، اول، تهران، ۱۳۷۶ ش.

فرماندهان غیور اسلام، پس از جلست متعدد، بهترین شیوه را عبور از رودخانه کارون دانستند؛ زیرا **دشمن**، هرگز چنین تصور نمی‌کرد که نیروهای ایران، بتوانند از کارون عبور کنند. بدین ترتیب دشمنان، غافلگیر می‌شدند و پیروزی به دست می‌آمد. طرح عملیات، آماده شد و قرارگاه مرکزی **کربلا**، فرماندهی کل آن را به عهده گرفت. سپس بنا شد سه **قرارگاه قس**، فتح و نصر، برنامه را اجرا کنند.

بنا بود در شمال منطقه (رودخانه کرخه) قرارگاه قس به متجاوزان حمله کند و آنان را سرگرم کند. سپس نیروهای قرارگاه فتح، در منطقه میانی عملیات، از کارون بگذرند و خود را به جاده اهواز - خرمشهر برسانند که ۱۵ - ۲۰ کیلومتر از رودخانه فاصله دارد و پشت آن جاده، مستقر شدند تا در صورت حمله دشمن، مقاومت کنند. پایین‌ترین قسمت منطقه عملیاتی، محوطه‌ای بود که **قرارگاه نصر** وارد عمل شد. نیروهای این قرارگاه باید از کارون عبور می‌کردند و سپس برای آزدسازی خرمشهر و رسیدن به مرزهای بین الملل با دشمن می‌جنگیدند.

مرحله اول عملیات در ساعت ۳۰ دقیقه بامداد دهم **اردیبهشت** ۱۳۶۱ش در غرب کارون، آغاز شد. تمام برنامه، طبق پیش بینی انجام شد ولی آخرین گروه نتوانستند طبق برنامه، برای آزدسازی خرمشهر حرکت کنند؛ زیرا کنارهای جاده اهواز - خرمشهر باتلاقی بود و نیروهای عراقی در این منطقه، تمرکز داشتند. در بخشی از این جبهه، نیروها تا ساعت ۳ عصر مقاومت کردند و به ناچار تا حدودی عقب‌نشینی کردند.

پس از آن، ۳ مرحله عملیاتی دیگر اجرا شد که در سوم خرداد به آزادی خرمشهر انجامید.

[۱] ولایتی، علی اکبر، تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی، ص ۱۰۱ - ۱۰۲، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، اول، ۱۳۷۶ ش.

این در حالی بود که متجاوزان به سبب وضعیت داخلی ایران و نیز عملیات‌های ناموفق بر ضد **عراق** در **پاییز** و **زمستان** ۱۳۵۹ش،

[۲] اردستانی، حسین، تنبیه متجاوز، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ج ۳، ص ۲۳، اول، تهران، ۱۳۷۹ ش.

گمان می‌کردند سقوط **دولت** ایران تا پاییز ۱۳۶۰ش قطعی خواهد بود. این عملیات، همه دشمنان نظام را غافلگیر کرد و سرانجام سبب شد که نیروهای متجاوز، برای حفظ بصره، با سرافکنگی از **خک** ایران خارج شوند.

عوامل پیروزی ایران

۱. دارا بودن روحیه دینی و **ایمان** قوی؛

۲. روحیه شهادت طلبی؛

۳. وجود انگیزه قوی که برخاسته از ایمان به **پیروزی** بود.

نتیج عملیات بیت المقدس

تغییر توازن در **منطقه**، یکی از مهم‌ترین نتایج بود که پیروزی ایران، آن را به دنبال آورد. این وضع، منافع حامیان صدام را به خطر می‌انداخت. دولتمردان آمریکایی، به صراحت از این پیروزی ناخشنود بودند. آمریکایی‌ها که به سقوط ایران می‌اندیشیدند، در این شرایط، باید برای جلوگیری از شکست عراق می‌کوشیدند. از این پس، تمام تلاش آمریکا، بر این استوار شد که **جنگ**، بدون برنده پایان یابد و آتش بس برقرار شود. هم چنین سیل کمک‌ها از سوی حمایت‌کنندگان صدام، به عراق سرازیر شد تا او اعتماد به نفس خود را حفظ کند و دلگرم باشد.

[۱] ولایتی، علی اکبر، تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی، ص ۱۱۴ - ۱۱۷، اول، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۶ ش.

البته دشمن بعثی که طعم ناکامی را چشید، از آن پس از تمام آنچه در توان داشت، استفاده کرد. هیچ جنایتی نبود که صدام از آن چشمپوشی کرده باشد. نمونه بارز برای این مساله، استفاده از سلاح‌های شیمیایی در سطح وسیع بود. همچنین عراق پس از تحمل شکست خرمشهر، تبلیغات گسترده روانی علیه ایران به راه انداخت. آزادی **خرمشهر**، آرزوی شکست ایران و نابودی **انقلاب** را در سینه‌های دشمنان این مرز و بوم، دفن کرد و دشمن، دست از پا کوتاهتر، به مواضع خود بازگشت.

پانویس

۱. ↑ اردستانی، حسین، تنبیه متجاوز، ج ۳، ص ۲۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، اول، تهران، ۱۳۷۹ ش.

۲. ↑ ولایتی، علی اکبر، تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی، ص ۱۰۳، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، اول، تهران، ۱۳۷۶ ش.

۳. ↑ ولایتی، علی اکبر، تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی، ص ۱۰۱ - ۱۰۲، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، اول، ۱۳۷۶ ش.

۴. ↑ اردستانی، حسین، تنبیه متجاوز، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ج ۳، ص ۲۳، اول، تهران، ۱۳۷۹ ش.

۵. ↑ ولایتی، علی اکبر، تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی، ص ۱۱۴ - ۱۱۷، اول، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۶ ش.

منبع

سایت پژو و هه، برگرفته از مقاله «عملیات بیت المقدس»، تاریخ باز یابی ۱۳۹۵/۰۲/۰۶.

رده‌های این صفحه: **ایران پس از انقلاب** | **تاریخ ایران** | **جنگ تحمیلی** | **عملیات‌های جنگی ایران** | **مقالات پژوهی** | **مناطق عملیاتی جنگ تحمیلی**

